

תוכנית הקורס ורשימת קריאה לקורס

סמסטר 1 שנה 2023

בית ספר: בית ספר סמי עופר לתקשורת B.A.

שיטות מחקר איכותניות

מרצים/ות:

ד"ר מתן אהרוני aharoni.matan@runi.ac.il

מתרגלים/ות:

גב' שרון חגבי sharon.hagbi@post.runi.ac.il

מר חזי ביצור hezi.bitzur@post.runi.ac.il

עוזרי/ות הוראה:

מר חזי ביצור hezi.bitzur@post.runi.ac.il

מספר הקורס:	7046
סוג הקורס:	שיעור
שעות שבועיות:	4
נקודות זכות:	4

דרישות הקורס:	עבודה מסכמת
קוד קבוצה:	231704601
שפת לימוד:	עברית

תנאי קדם

במידה ולמדת את אחד מהקורסים הרשומים מטה, בעלי תוכן זהה, לא תוכל להירשם לקורס שיטות מחקר איכותניות (7046) :

24034 - שיטות מחקר-השלמה

נושאי הקורס ורשימת קריאה:

ברשימת הקריאה מופיעים פרטי חובה (ממוספרים) פרטי רשות המיועדים לסטודנטים המעוניינים להתעמק בסוגיות הנלמדות. פרטי הרשות מסומנים בכוכבית (*) ומודגשים.

מספר שיעור/תרגול	נושא שיעור / תרגול	חומרי קריאה
שיעורים 2+1	מבוא למחקר איכותני – מה חוקרים במחקר איכותני ומדוע?	
תרגול 1	א. מהי תקשורת ומה תפקיד החוקר האיכותני? ב. סוגי מחקרים/כלים/ שיטות	1. קארי, ג. ([1989] 2003). "גישה לתקשורת כתרבות", בתוך: <i>תקשורת כתרבות: טלוויזיה כסביבה של תרבות היום-יום</i> . תמר ליבס ומירי טלמון (עורכות). מקראה כרך א', 79-97.
שיעור 3	הבדלים בין מחקר איכותני לכמותני.	*צבר בן יהושע, נ. (עורכת) (2001). ההיסטוריה של המחקר האיכותני, השפעות זרמים. בתוך: מסורות וזרמים במחקר האיכותני. אור יהודה: דביר, 13-28 *רגב, מ. (2011). "התקבלות וקהילות פרשניות". בתוך: סוציולוגיה של התרבות, מבוא כללי. (עמודים 68-73). תל אביב: או"פ
תרגול 2	א. מבנה מחקר איכותני; תפקיד התיאוריה, סקירת הספרות, המתודולוגיה, והניתוח התמטי ב. כיצד בוחרים שדה מחקר ומנסחים שאלת מחקר	1. רוזנברג, ח. (2014). "לקחת את אמא אתי בתרמיל": הטלפון הסלולרי והחוויה התרמילאית", <i>מסגרות מדיה</i> , 13, 39-62 2. דיין-גבאי, א' (2020), "איזה מין נשיא: פרשת משה קצב כנקודת מפנה בשיח התקשורת על עבירות מין בישראל", <i>מסגרות מדיה</i> , 19, 43-70. * שקדי, א. (2003). "שאלות המחקר ועיצוב המחקר", בתוך: <i>מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני: תיאוריה ויישום</i> . תל-אביב: רמות, 53-37.
שיעור 4 + 5	גישות וזרמים במחקר איכותני: מות המחבר, תקשורת כתרבות, מודרניזם	*בארת, ר. ([1968] 2005). מות המחבר מתוך: בארת ר. ופוקו מ. מות המחבר/מהו מחבר? תל אביב: הוצאת רסלינג. עמ' 7-18.
תרגול 3	ניתוח טקסטים – מסגור, ערכים ומסרים בטקסטים עיתונאיים וחזותיים	1. קרס, ה' (2020). "ערבית כאלמנט ויזואלי בשילוט לדוברי עברית: בין המובן מאליו לפרובוקציה", <i>עיונים בשפה וחברה</i> , 13(1), 195-213. 2. נריה בן שחר, ר' (2011). "דימויים וייצוגים של נשים חרדיות בעיתונות הנשים החרדית מקום המדינה ועד ימינו", <i>קשר</i> , 41, 88-100
ניתוח תמטי – איך לחלץ		Braun, V., and Clarke, V. (2006). "Using Thematic Analysis in*

<p>Psychology", <i>Qualitative Research in Psychology</i> 3(2), 77–101. doi:10.1191/1478088706qp063oa</p>	<p>תמות מנתונים רבים</p>	<p>שיעור 6</p>
<p>1. דוידסון, ש' וריב"ק, ר' (2017), "יצאנו לבדוק עם מי שתמיד אומרים את האמת": הילד-המבוגר בפרסומות ישראליות", <i>מסגרות מדיה</i>, 16, 41-60.</p> <p>2. קמה ע' וברק-ברנדס, ס' (2012). "אילוף הבושה: הפרשות הגוף, פרסום ומסרים תרבותיים", <i>מסגרות מדיה</i>, 9, 69-97.</p>	<p>ניתוח טקסטים – ייצוגים בעיתונות ובטלוויזיה</p> <p>הסבר על הצעת מחקר</p>	<p>תרגול 4</p>
<p>*שקדי, א (2004). "שיטת איסוף הנתונים", בתוך <i>מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני: תיאוריה ויישום</i>. תל-אביב: רמות, 69-79; 89-91.</p>	<p>ראיונות חצי המובנים/ עומק; + קבוצות מיקוד</p>	<p>שיעור 7+8</p>
<p>1. Shoshana, A. (2016). " Ethno-Class Distinctions and Reality (TV)", <i>Sociological Forum</i>, 31(1), 53-71</p> <p>2. רוזנברג, ח. (2018). "החייל אינו זמין כעת": טירונות צבאית, מוסדות טוטליים והטלפון הסלולרי", <i>מסגרות מדיה</i>, 17, 69-93</p>	<p>א. ראיונות עומק וניתוחם</p>	<p>תרגול 5</p>
<p>*גיל, ר' (2011). "ניתוח שיח". בתוך: <i>מרטין ו' באואר וג'ורג' גאסקל (עורכים) מחקר איכותני. שיטות לניתוח טקסט תמונה וצליל</i>". רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמודים 199-218</p> <p>*רגב, מ. (2011). "שיח ותצורת שיח". בתוך: <i>סוציולוגיה של התרבות, מבוא כללי</i>. (עמ' 91-75). תל אביב: אוניברסיטה פתוחה.</p>	<p>ניתוח שיח, שפה ורטוריקה בתכנים תקשורתיים – כתבות, סרטים, תוכניות וראיונות</p>	<p>שיעור 9</p>
<p>כיצד מוצגות תמות במחקרים – איך לכתוב פרק ממצאים (הסבר על מטלת ראיונות)</p>	<p>תרגול 6</p>	
<p>*שוחט, א. (1991). <i>הקולנוע הישראלי: היסטוריה ואידיאלוגיה</i>. תל אביב: ברירות. פרק מבוא.</p> <p>Fiske, J. (1987). "Some TV, Some Topics, and Some Terminology" In: <i>Television Culture</i> (pp. 1-13). London</p>	<p>ניתוח טקסטים טלוויזיוניים וקולנועיים: ניתוח קולנועי (דה-קונסטרוקטיבי ביקורתי)</p>	<p>שיעור 10</p>
<p>1. גולן, א' (2010). " סמלים ושפה בקבוצת השווים באינטרנט: רטוריקה, היגדים ואיקונוגרפיה", <i>סוציולוגיה ישראלית</i>, יא' (2), 389-416</p> <p>2. קינן, ע' (2020). "האם #כולנו יוסף סלמסה? שימוש של צעירים ממוצא אתיופי בהאטג כחלק ממחאתם נגד אלימות משטרתית", <i>עיונים בשפה וחברה</i>, 13(1), 154-171</p>	<p>מחקר וניתוח בשדה המדיה החדשים – שימוש בכלים ישנים בשדה וירטואלי חדש</p>	<p>תרגול 7</p>
<p>*גבתון, ד. (2001). <i>תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות התהליך ניתוח</i></p>	<p>שיטת "תיאוריה מעוגנת</p>	<p>שיעור 11</p>

**הנתונים ובניית תיאוריה במחקר איכותי, בתוך: מסורות וזרמים
במחקר האיכותי. אור יהודה: דביר, 227-195.**

בשדה"

תרגול 8
פגישות אישיות

***ליבליך, ע. וויסמן, ה. (2009). "שיקולים אתיים במחקר נרטיבי –
סוגיות, מחשבות והרהורים" בתוך: ליבליך, ע., איתן ש., קרומר-נבו, מ.
ולביא-אג'אי, מ. (עורכות) סוגיות במחקר הנרטיבי. ישראל: העמותה
לחקר האדם הרב מימדי, המרכז הישראלי למחקר איכותני של האדם
והחברה.**

שיעור 12
**דילמות אתיות ובעיות
מתודולוגיות**

תרגול 9 + 10
המשך פגישות אישיות

שיעור 13
סיכום

תרגול 11
המשך פגישות אישיות

סיכום – איך לכתוב עבודת
מחקר

תרגול 12
(הגשת מטלה מסכמת
שבוע לאחר התרגול
האחרון)

מטרות הקורס

מטרות הקורס:

מטרת הקורס הינה להקנות לסטודנטים ידע, הבנה והתנסות בשיטות מחקר איכותיות המשמשות במחקרים במדעי החברה בכלל, ובתחום התקשורת בפרט. הסטודנטים יסיימו את הקורס כשהם מסוגלים לערוך מחקר אמפירי איכותני על כל שלביו, החל מבחירת הנושא, המשך בניסוח שאלות מחקר וניתוח החומרים האמפיריים ועד לכתיבת העבודה. הסטודנטים גם ילמדו לקרא ולהבין בצורה ביקורתית מחקרים ולהשתמש בהם למחקריהם.

תיאור הקורס:

במסגרת השיעורים ידונו עקרונות, גישות ומושגי יסוד המשותפים לגישות מחקר איכותיות ויקושרו סוגיות מתודולוגיות עם גישות תיאורטיות המכתיבות במידה רבה אסטרטגיות מחקריות.

בהמשך, נתמקד בשיטות מחקר שונות, תוך דגש על הקשר בין בחירת השיטה לבין שאלות ומטרות המחקר והאפשרויות העומדות בפני החוקר/ת. במהלך השיעורים ידונו שלבים שונים של מהלך מחקר:

הגדרת שאלת המחקר, תכנון מהלך המחקר, בחירת שדה המחקר, דרכי איסוף ועיבוד נתונים, הצגת ממצאים, הסקת מסקנות, וכתבת המחקר. כמו כן, יוצגו שיטות מחקר איכותיות שונות תוך התייחסות לבעיות אתיות ודילמות מחקריות.

במסגרת התרגולים הסוגיות המתודולוגיות והשיטות השונות הנידונות בקורס יודגמו, יומחשו ויתורגלו תוך התייחסות למחקרים קיימים, שייקנו חשיפה למחקרים שונים, ולהתנסות בפועל; בתרגול יושם דגש על יישום העקרונות שנלמדו ועל דיון ביקורתי בחומרי הקריאה המדגימים את יישום השיטות.

למידה בזום:

הסטודנטים מתבקשים להתארגן לקראת הלמידה המקוונת של השיעורים עם מחשב נייד בעל מצלמה, מיקרופון וחבור טוב לאינטרנט. פתיחת המצלמה ואפשרות התקשורת מרחוק היא קריטית להצלחת הלמידה בקורס זה.

מבנה ציון הקורס

מטלות ודרישות:

1. קריאת פרטי חובה לקראת כל תרגול
2. נוכחות חובה בשיעורים ובתרגולים. ניתן להיעדר עד 3 שיעורים בהצגת אישורים מתאימים.
3. הגשת מטלות הקורס.
במהלך הקורס יהיה על הסטודנטים להגיש 2 מטלות ביניים (מטלת ראיון חצי מובנה + הצעת מחקר) ומטלה מסכמת.
המטלות מבוססות על עבודה יישומית ותיאורטית. ביצוע וכתבת העבודה יהיה על בסיס חומר ההרצאות, התרגולים, חומרי הקריאה ואישור הצעת המחקר.
ללא הגשת הצעת מחקר ואישורה על ידי המתרגלים לא ניתן להגיש מטלה סופית.

מבנה ציון הקורס:

מטלות ביניים:
מטלה 1 (הצעת מחקר): חובת הגשה. ציון עובר/לא עובר. הגשה בתרגול 6
מטלה 2 (ריאיונות) (יחידים): 20% . הגשה בתרגול 8.
מטלה סופית:
עבודה מחקרית קצרה (בזוגות) : 80%
הגשה על פי נושא הצעת המחקר המאושרת בלבד. הגשה בשבוע שלאחר השיעור האחרון של הסמסטר.
הגשה באיחור של המטלות תגרור הורדה של 10 נקודות מהציון

רשימת קריאה

נושאי הקורס ורשימת קריאה:

ברשימת הקריאה מופיעים פרטי חובה (ממוספרים) ופרטי רשות המיועדים לסטודנטים המעוניינים להתעמק בסוגיות הנלמדות. פרטי **הרשות** מסומנים בכוכבית (*) **ומודגשים**.

מספר שיעור/תרגול	נושא שיעור / תרגול	חומרי קריאה
שיעורים 2+1	מבוא למחקר איכותני – מה חוקרים במחקר איכותני ומדוע?	
תרגול 1	א. מהי תקשורת ומה תפקיד החוקר האיכותני? ב. סוגי מחקרים/כלים/ שיטות	1. קארי, ג. ([1989] 2003). "גישה לתקשורת כתרבות", בתוך: תקשורת כתרבות: טלוויזיה כסביבה של תרבות היום-יום. תמר ליבס ומירי טלמון (עורכות). מקראה כרך א', 79-97.
שיעור 3	הבדלים בין מחקר איכותני לכמותני.	*צבר בן יהושע, נ. (עורכת) (2001). היסטוריה של המחקר האיכותני, השפעות וזרמים. בתוך: מסורות וזרמים במחקר האיכותני. אור יהודה: דביר, 28-13 *רגב, מ. (2011). "התקבלות וקהילות פרשניות". בתוך: סוציולוגיה של התרבות, מבוא כללי. (עמודים 73-68). תל אביב: או"פ
תרגול 2	א. מבנה מחקר איכותני; תפקיד התיאוריה, סקירת הספרות, המתודולוגיה, והניתוח התמטי ב. כיצד בוחרים שדה מחקר ומנסחים שאלת מחקר	1. רוזנברג, ח. (2014). "לקחת את אמא אתי בתרמיל": הטלפון הסלולרי והחוויה התרמיילאית", מסגרות מדיה, 13, 39-62 2. דיין-גבאי, א' (2020), "איזה מין נשיא: פרשת משה קצב כנקודת מפנה בשיח התקשורת על עבירות מין בישראל", מסגרות מדיה, 19, 43-70. * שקד, א. (2003). "שאלות המחקר ועיצוב המחקר", בתוך: מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני: תיאוריה ויישום. תל-אביב: רמות, 53-37.
שיעור 4 + 5	גישות וזרמים במחקר איכותני: מות המחבר, תקשורת כתרבות, מודרניזם	*בארת, ר. ([1968] 2005). מות המחבר מתוך: בארת ר. ופוקו מ. מות המחבר/מהו מחבר? תל אביב: הוצאת רסלינג. עמ' 18-7.
תרגול 3	ניתוח טקסטים – מסגור, ערכים ומסרים בטקסטים עיתונאיים וחזותיים	1. קרס, ה' (2020). "ערבית כאלמנט ויזואלי בשילוט לדוברי עברית: בין המובן מאליו לפרובוקציה", עיונים בשפה וחברה, 13(1), 195-213. 2. נריה בן שחר, ר' (2011). "דימויים וייצוגים של נשים חרדיות בעיתונות הנשים החרדית מקום המדינה ועד ימינו", קשר, 41, 88-100
שיעור 6	ניתוח תמטי – איך לחלץ תמות מנתונים רבים	Braun, V., and Clarke, V. (2006). "Using Thematic Analysis in Psychology", <i>Qualitative Research in Psychology</i> 3(2), 77–101. doi:10.1191/1478088706qp0630a

<p>1. דוידסון, ש' וריב"ק, ר' (2017), "יצאנו לבדוק עם מי שתמיד אומרים את האמת": הילד-המבוגר בפרסומות ישראליות", <i>מסגרות מדיה</i>, 16, 41-60.</p> <p>2. קמה ע' וברק-ברנדס, ס' (2012). "אילוף הבושה: הפרשות הגוף, פרסום ומסרים תרבותיים", <i>מסגרות מדיה</i>, 9, 69-97.</p>	<p>ניתוח טקסטים – ייצוגים בעיתונות ובטלוויזיה</p> <p>הסבר על הצעת מחקר</p>	<p>תרגול 4</p>
<p>*שקדי, א (2004). "שיטות איסוף הנתונים", בתוך מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני: תיאוריה ויישום. תל-אביב: רמות, 69-79; 89-91.</p>	<p>ראיונות חצי המובנים/ עומק; + קבוצות מיקוד</p>	<p>שיעור 8+7</p>
<p>1. Shoshana, A. (2016). " Ethno-Class Distinctions and Reality (TV)", <i>Sociological Forum</i>, 31(1), 53-71</p> <p>2. רוזנברג, ח. (2018). " 'החייל אינו זמין כעת': טירונות צבאית, מוסדות טוטליים והטלפון הסלולרי", <i>מסגרות מדיה</i>, 17, 69-93</p>	<p>א. ראיונות עומק וניתוחם</p>	<p>תרגול 5</p>
<p>*ניל, ר'. (2011). "ניתוח שיח". בתוך: מרטין ו' באואר וג'ורג' גאסקל (עורכים) מחקר איכותני. שיטות לניתוח טקסט תמונה וצליל". רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמודים 199-218</p> <p>*רגב, מ. (2011). "שיח ותצורת שיח". בתוך: סוציולוגיה של התרבות, מבוא כללי. (עמ' 91-75). תל אביב: אוניברסיטה פתוחה.</p>	<p>ניתוח שיח, שפה ורטוריקה בתכנים תקשורתיים – כתבות, סרטים, תוכניות וראיונות</p>	<p>שיעור 9</p>
<p>*שוחט, א. (1991). הקולנוע הישראלי: היסטוריה ואידיאולוגיה. תל אביב: ברירות. פרק מבוא.</p> <p>Fiske, J. (1987). "Some TV, Some Topics, and Some Terminology" In: <i>Television Culture</i> (pp. 1-13). London</p>	<p>כיצד מוצגות תמות במחקרים – איך לכתוב פרק ממצאים (הסבר על מטלת ראיונות)</p>	<p>תרגול 6</p>
<p>*שוחט, א. (1991). הקולנוע הישראלי: היסטוריה ואידיאולוגיה. תל אביב: ברירות. פרק מבוא.</p> <p>Fiske, J. (1987). "Some TV, Some Topics, and Some Terminology" In: <i>Television Culture</i> (pp. 1-13). London</p> <p>1. גולן, א' (2010). " סמלים ושפה בקבוצת השווים באינטרנט: רטוריקה, היגדים ואיקונוגרפיה", <i>סוציולוגיה ישראלית</i>, יא' (2), 389-416</p> <p>2. קינן, ע' (2020). "האם #כולנו יוסף סלמסה? שימוש של צעירים ממוצא אתיופי בהאסטג כחלק ממחאתם נגד אלימות משטרתית", <i>עיונים בשפה וחברה</i>, 13(1), 154-171</p>	<p>ניתוח טקסטים טלוויזיוניים וקולנועיים: ניתוח קולנועי (דה-קונסטרוקטיבי ביקורתי)</p> <p>מחקר וניתוח בשדה המדיה החדשים – שימוש בכלים ישנים בשדה וירטואלי חדש</p>	<p>שיעור 10</p> <p>תרגול 7</p>
<p>*גבתון, ד. (2001). תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות התהליך ניתוח הנתונים ובניית תיאוריה במחקר איכותני, בתוך: מסורות וזרמים במחקר האיכותני. אור יהודה: דביר, 195-227.</p>	<p>שיטת "תיאוריה מעוגנת בשדה"</p>	<p>שיעור 11</p>

	תרגול 8	פגישות אישיות
*ליבליך, ע. וויסמן, ה. (2009). "שיקולים אתיים במחקר נרטיבי – סוגיות, מחשבות והרהורים" בתוך: ליבליך, ע., איתן ש., קרומר-נבו, מ. ולביא-אג'אי, מ. (עורכות) סוגיות במחקר הנרטיבי. ישראל: העמותה לחקר האדם הרב מימדי, המרכז הישראלי למחקר איכותני של האדם והחברה.	שיעור 12	דילמות אתיות ובעיות מתודולוגיות
	תרגול 9 + 10	המשך פגישות אישיות
	שיעור 13	סיכום
	תרגול 11	המשך פגישות אישיות
	תרגול 12	סיכום – איך לכתוב עבודת מחקר (הגשת מטלה מסכמת שבוע לאחר התרגול האחרון)